

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Продовження. Початок — у № 1.

Ольга ЦУРУЛЬ, канд. пед. наук, доцент НПУ
ім. М.П.Драгоманова, м. Київ

Друкується за посібником: *Цуруль О.А. Тестові завдання з методики навчання біології: Навч. посіб. для студентів біол. спеціальностей вищих пед. навч. закл. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2010. — 127 с.*

Частина 2. Форми навчання біології

1. Укажіть складові змісту поняття «форма навчання біології»:

- А форма організації навчання біології;
- Б форма навчальної діяльності учнів на занятті;
- В форма керівництва пізнавальною діяльністю учнів;
- Г форма діяльності вчителя.

2. Позначте визначення поняття «форма організації навчання біології»:

- А організація роботи вчителя біології відповідно до віку учнів та складності навчального змісту;
- Б організація навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- В зовнішній прояв узгодженої діяльності вчителя та учнів, що здійснюється у встановленому порядку та певному режимі;
- Г зовнішній прояв діяльності учнів, що здійснюється у встановленому порядку та певному режимі.

3. Визначте критерії вибору форм навчання біології:

- А специфіка контингенту учнів;
- Б програмові вимоги до засвоєння біології;
- В досвід роботи вчителя;
- Г матеріальна база кабінету біології;
- Д виробниче та природне оточення навчального закладу;
- Е мета та завдання вивчення біології у школі;
- Ж вимоги адміністрації школи;
- З навчальний зміст.

4. Укажіть кількість форм, що визначають систему форм організації навчання біології (за класичними уявленнями):

- А три;
- Б чотири;

- В п'ять;
- Г шість.

5. Назвіть форму (у межах системи форм організації навчання біології), що продовжує перелік: урок, домашня робота, позакласна робота, позаурочна робота:

- А факультативне заняття;
- Б лекція;
- В екскурсія;
- Г екзамен.

6. Позначте форми реалізації варіативної частини Базового навчального плану:

- А курс за вибором;
- Б факультатив;
- В гурток;
- Г урок.

7. Позначте основну форму реалізації інваріантної частини Базового навчального плану:

- А урок;
- Б факультатив;
- В гурток;
- Г курс за вибором.

8. Позначте основну форму навчання біології:

- А урок;
- Б лекція;
- В семінарське заняття;
- Г домашня робота.

9. Визначте форму навчальної діяльності учнів на занятті, що характеризується одноосібним розв'язанням учнем пізнавальних завдань та повною його самостійністю:

- А колективна;
- Б фронтальна;
- В групова;
- Г індивідуальна.

10. Укажіть форму навчальної діяльності учнів на занятті, що полягає у виконанні всіма учнями класу під безпосереднім керівництвом учителя спільних завдань:

- А індивідуальна;
- Б парна;
- В групова;
- Г фронтальна.

11. Назвіть форму навчальної діяльності учнів на занятті, для якої безпосереднє спілкування

учнів є одночасно і умовою, і результатом його здійснення:

- А колективна;
- Б фронтальна;
- В групова;
- Г індивідуальна.

12. Назвіть спосіб організації групової навчальної діяльності, що передбачає виконання всіма групами однакового пізнавального завдання:

- А однорідна групова діяльність;
- Б диференційована групова діяльність;
- В кооперативна діяльність;
- Г індивідуалізовано-групова діяльність.

13. Позначте спосіб організації групової навчальної діяльності, під час якої кожен учень виконує частину спільного завдання групи:

- А однорідна групова діяльність;
- Б диференційована групова діяльність;
- В кооперативна діяльність;
- Г індивідуалізовано-групова діяльність.

14. Виберіть вимоги до сучасного уроку біології:

- А дидактичні;
- Б розвиваючі;
- В методичні;
- Г організаційні;
- Д виховні.

15. Укажіть групу вимог до сучасного уроку біології, до якої належить вимога «чітке визначення освітніх завдань кожного конкретного уроку та його місця у загальній системі уроків»:

- А дидактичні;
- Б виховні;
- В організаційні;
- Г методичні.

16. Укажіть групу вимог до сучасного уроку біології, до якої належить вимога «наявність продуманого плану проведення уроку на основі тематичного планування»:

- А дидактичні;
- Б виховні;
- В організаційні;
- Г методичні.

17. Укажіть групу вимог до сучасного уроку біології, до якої належить вимога «вивчення будови органів та їх систем має здійснюватися у взаємозв'язку з функціями, які вони виконують»:

- А дидактичні;
- Б виховні;
- В організаційні;
- Г методичні.

18. Укажіть групу вимог до сучасного уроку біології, до якої належить вимога «формування та розвиток в учнів пізнавальних інтересів, умінь та навичок самостійного здобуття знань, творчої ініціативи та активності»:

- А дидактичні;
- Б виховні;
- В організаційні;
- Г методичні.

19. Вставте пропущені слова (словосполучення): ефективність уроку біології залежить від таких ... (А) вимог:

- вивчення ... (Б) органів та їх систем має здійснюватися у взаємозв'язку з ... (В), які вони виконують;
- розглядаючи будову організмів (біологічних систем), слід акцентувати увагу на їхній... (Г);
- вивчення організмів має здійснюватися у зв'язку з їх ... (Д) до умов довкілля;
- будову й життєдіяльність певної групи організмів слід вивчати в ... (Е) аспекті;
- доцільно показувати учням можливості використання біологічних знань у різних ... (Є) виробничій та суспільній діяльності;
- вивчення шкільного курсу біології має ґрунтуватися на принципах ... (Ж) та... (З).

20. Виділіть причини існування типологічного різноманіття уроків:

- А наявність та ступінь представлення певного структурного елемента;
- Б комбінація структурних елементів;
- В творчий підхід учителя до конструювання уроку;
- Г вимоги навчальної програми.

21. Установіть послідовність етапів підготовки вчителя до уроку біології:

- А вибір матеріалу з теми уроку;
- Б підготовка конспекту уроку;
- В ознайомлення з навчальною програмою, змістом підручників та навчально-методичних посібників; установлення зв'язку з раніше вивченим матеріалом; визначення завдань уроку;
- Г визначення змісту та обсягу знань із теми уроку; добір фактів і прикладів до кожного питання; підготовка наочних посібників і ТЗН, визначення місця, порядку й послідовності їх використання; визначення колективних та індивідуальних форм роботи учнів на уроці;
- Д усвідомлення значущості теми й визначення мети уроку;
- Е складання плану уроку; окреслення основних питань нової теми й висновків із них; визначення змісту та обсягу домашнього завдання для учнів; розподіл часу за етапами уроку й на вивчення кожного питання;
- Ж апробація підготовленого уроку;
- З визначення основних частин змісту матеріалу, на яких слід акцентувати увагу учнів; пробне проведення уроку, уточнення його темпу.

22. Позначте типи уроків біології у межах однієї навчальної теми:

- А вступні;
- Б формування біологічних понять;
- В такі, що розкривають зміст теми;
- Г узагальнювальні.

23. Укажіть типологію уроків, класифікацію яких здійснено за провідною дидактичною метою:

- А вступні, первинного ознайомлення з матеріалом, формування понять, тренувальні;
 Б морфологічні, анатомічні, екологічні, фізіологічні, систематичні;
 В засвоєння нових знань, формування вмінь та навичок, комбінований та ін.;
 Г вступні, що розкривають зміст теми, узагальнювальні.
24. Позначте ознаку поділу уроків на вступні, первинного ознайомлення з матеріалом, формування понять, тренувальні:
 А провідна дидактична мета;
 Б біологічні поняття, які формуються;
 В місце уроків у темі;
 Г основні етапи навчального процесу.
25. Укажіть тип уроку, провідною дидактичною метою якого є практичне застосування здобутих знань:
 А засвоєння нових знань;
 Б формування вмінь і навичок;
 В комбінований;
 Г контролю та корекції знань.
26. Визначте тип уроку, мета якого — створення в учнів відповідних психологічних установок на навчальну роботу, формування інтересу до біологічних знань, розкриття практичного значення знань:
 А вступний;
 Б формування понять;
 В такий, що розкриває зміст теми;
 Г узагальнювальний.
27. Укажіть етап уроку, на якому здійснюється формування та розвиток біологічних понять, мисленневих операцій, пізнавальної самостійності учнів:
 А перевірка домашнього завдання;
 Б актуалізація опорних знань;
 В вивчення нового матеріалу;
 Г узагальнення й систематизація знань.
28. Укажіть значення етапу узагальнення й систематизації знань у процесі їх засвоєння учнями:
 А формування позитивного ставлення до навчання;
 Б формування та розвиток біологічних понять, мисленневих операцій, пізнавальної самостійності учнів;
 В формування цілісної системи знань, підвищення їх теоретичного рівня;
 Г усвідомлення навчального матеріалу.
29. Визначте зміст діяльності вчителя й учнів на етапі «підбиття підсумків уроку»:
 А усвідомлення навчального матеріалу;
 Б характеристика роботи учнів упродовж уроку;
 В коротка констатація нового, що учні дізналися впродовж уроку, які знання та вміння опанували;
 Г оцінювання знань учнів;
 Д розкриття теоретичного та практичного значення навчального матеріалу.

30. Позначте спільні для всіх типів уроків структурні елементи:
 А організаційний момент;
 Б перевірка домашнього завдання;
 В актуалізація опорних знань;
 Г мотивація навчальної діяльності;
 Д вивчення нового матеріалу;
 Е узагальнення і систематизація знань;
 Ж підбиття підсумків уроку;
 З повідомлення домашнього завдання.

31. Установіть відповідність між структурами уроків та їх елементами:

1 Макроструктура;	А Розповідь;
2 мікроструктура	Б підбиття підсумків; В лабораторна робота; Г групова робота; Д узагальнення і систематизація знань; Е мотивація навчальної діяльності

32. Розкрийте сутність процесу створення лекції, установивши відповідність між окремими етапами та змістом роботи вчителя біології:

1 Аналітичний;	А Визначення особливостей аудиторії; формулювання завдань та головних тез лекції;
2 орієнтаційний;	Б вчитування тексту лекції, його коригування; введення форм усного мовлення; роз'яснення складних термінів та понять;
3 композиційний;	В визначення результатів пізнавальної діяльності учнів на лекції; розробка відповідної системи завдань для контролю знань;
4 редакційний	Г аналіз теми з погляду актуальності питань та проблем, що містяться в ній; відбір конструктивних питань та базових понять; побудова теоретичної концепції лекції; Д відбір фактів, аргументів та визначення послідовності їх викладу; розробка цілісної композиції й загального плану лекції; вибір способів активізації розумової діяльності учнів, фіксації їх уваги, розвитку інтересу

33. Виділіть особливості організації навчальної діяльності учнів під час шкільної лекції:
 А складання плану;
 Б виконання самостійних робіт із натуральними об'єктами, підручниками;

- В робота у групах;
Г запис основних положень у вигляді тез, конспектування;
Д складання опорних конспектів;
Е підготовка відповідей на запитання.
34. Виберіть основні типи шкільних лекцій, класифікацію яких здійснено за провідною дидактичною метою:
А вступна, оглядова, поточна, узагальнювальна, контролююча;
Б вступна, оглядова, настановча, поточна, узагальнювальна;
В настановча, поточна, підготовча, тематична, узагальнювальна;
Г оглядова, тематична, поточна, узагальнювальна, настановча.
35. Визначте характерні особливості підготовки та проведення класичних семінарів із біології:
А використання технічних засобів навчання;
Б попередня підготовка вчителя;
В значна попередня підготовка учнів;
Г організація групової навчальної діяльності;
Д організація індивідуальної навчальної діяльності.
36. Назвіть провідний вид навчальної діяльності на робочих семінарах:
А індивідуальна;
Б парна;
В групова;
Г фронтальна.
37. Укажіть структурні елементи робочого семінару:
А організаційна частина;
Б коректуюча частина;
В контролююча частина;
Г навчаюча частина;
Д підсумкова частина.
38. Позначте теми семінарів, передбачених навчальною програмою:
А розв'язання типових задач із генетики;
Б складання родоводів;
В форми розмноження організмів;
Г генна інженерія;
Д можливості й небезпека клонування організмів.
39. Позначте теми семінарів, передбачених навчальною програмою:
А різноманітність бактерій, їх значення у природі й житті людини;
Б життєві цикли вірусів;
В будова хромосом;
Г профілактика бактеріальних хвороб людини;
Д можливості цитотехнологій.
40. Установіть провідну мету виконання учнями домашньої роботи з біології:
А узагальнення, закріплення й осмислення вивченого на уроці;
Б вивчення нового матеріалу;
В повторення раніше вивченого;
Г формування практичних умінь та навичок.
41. Назвіть умову зростання значення й ефективності виконання учнями домашніх завдань:
А зв'язок із навчальним змістом уроку;
Б попередня підготовка;
В зв'язок із життям;
Г систематична перевірка.
42. Визначте зміст обов'язкових домашніх завдань із біології:
А виконання лабораторних (практичних) робіт;
Б самостійні спостереження та проведення дослідів;
В виготовлення навчальних наочних посібників;
Г виконання завдань (зі слів учителя, з підручника або робочого зошита);
Д підготовка повідомлень та доповідей.
43. Позначте мету виконання учнями випереджальної системи домашніх завдань із біології:
А узагальнення, закріплення й осмислення вивченого на уроці;
Б вивчення нового матеріалу;
В повторення раніше вивченого;
Г формування практичних умінь та навичок.
44. Позначте провідні дидактичні принципи розробки домашніх завдань:
А науковості, емоційності, гуманітаризації, диференціації, самостійності;
Б науковості, індивідуалізації, красноречивості, доступності, гуманізації;
В доступності, диференціації, індивідуалізації, систематичності, самостійності;
Г доступності, індивідуалізації, емоційності, виховуючого навчання, систематичності.
45. Визначте зміст необов'язкових домашніх завдань із біології:
А виконання лабораторних (практичних) робіт;
Б самостійні спостереження та проведення дослідів;
В виготовлення навчальних наочних посібників;
Г робота з додатковими інформаційними джерелами (відбір цікавої інформації, підготовка повідомлень тощо);
Д виконання творчих завдань.
46. Оберіть характеристику, що відповідає сутності позаурочної роботи з біології:
А сучасний метод навчання біології;
Б форма навчальної діяльності учнів під час їх підготовки до семінарських занять, диспутів, конференцій;
В форма різноманітної організації обов'язкової роботи практичного характеру поза уроком за завданням учителя, що обов'язково оцінюються та відповідають вимогам шкільної програми з біології;

- Г форма різноманітної організації добровільної роботи учнів за спеціально розробленими програмами відповідно до інтересів, побажань учнів та навчального плану.
47. Установіть причини організації позаурочних робіт із біології:
- А відсутність достатньої кількості навчального обладнання;
  - Б велика кількість учнів;
  - В низький рівень активності учнів упродовж уроку;
  - Г методичні прогалини у проведенні уроку вчителем;
  - Д значна часова тривалість біологічних дослідів (спостережень).
48. Позначте основні види позаурочних робіт із біології:
- А проведення дослідів;
  - Б організація спостережень;
  - В підготовка доповідей (повідомлень);
  - Г випуск біологічного бюлетеня.
49. Визначте місце проведення позаурочних робіт із біології:
- А кабінет біології, куточок живої природи, вдома, у природі;
  - Б куточок живої природи, навчально-дослідна ділянка, у природі, вдома;
  - В кабінет біології, куточок живої природи, у природі, навчально-дослідна ділянка;
  - Г куточок живої природи, кабінет біології, вдома, навчально-дослідна ділянка.
50. Укажіть достатню кількість видів позаурочних робіт, які має виконати учень упродовж навчального року:
- А 1—2;
  - Б 3—4;
  - В 5—6;
  - Г 7—10.
51. Визначте зміст позаурочних робіт із біології:
- А виготовлення колекцій (гербаріїв, таблиць, моделей), розв'язування біологічних задач, підготовка доповідей (повідомлень);
  - Б проведення дослідів та спостережень, підготовка доповідей, випуск біологічного бюлетеня, виготовлення таблиць;
  - В розв'язування біологічних задач, підготовка повідомлень, виготовлення моделей, проведення самоспостережень;
  - Г проведення дослідів та спостережень, робота з мікроскопом, розв'язування біологічних задач, виготовлення колекцій (гербаріїв).
52. Оберіть характеристику, що відповідає сутності позакласної роботи з біології:
- А форма різноманітної організації добровільної роботи учнів за спеціально розробленими програмами відповідно до інтересів, побажань учнів та навчального плану;
  - Б форма різноманітної організації обов'язкової роботи учнів поза уроком за завданням учителя практичного характеру, що обов'язково оцінюються та відповідають вимогам шкільної програми з біології;
  - В форма різноманітної організації добровільної роботи учнів поза уроком під керівництвом учителя для виявлення й розвитку їх пізнавальних інтересів і творчих здібностей, розширення і доповнення шкільної програми з біології;
  - Г форма різноманітної організації обов'язкової роботи учнів за розкладом за спеціально розробленими програмами відповідно до інтересів, побажань учнів та навчального плану.
53. Виділіть мету позакласної роботи з біології:
- А розвиток пізнавального інтересу, здібностей, творчої активності школярів;
  - Б трансформація наукових знань у практичний досвід школяра;
  - В сприяння свідомому вибору шляху подальшого здобуття освіти;
  - Г розширення і поглиблення знань учнів;
  - Д виховання учнів.
54. Укажіть форми позакласної роботи з біології:
- А індивідуальна;
  - Б парна;
  - В групова;
  - Г фронтальна;
  - Д масова.
55. Назвіть ознаку виокремлення форм позакласної роботи з біології:
- А місце проведення;
  - Б періодичність проведення;
  - В вік учнів;
  - Г кількість залучених учнів.
56. Установіть відповідність між формами та видами позакласної роботи з біології:
1 індивідуальна;	А Години цікавої біології;
2 групова;	Б біологічні вечори;
3 масова	В позакласне читання;
	Г олімпіади;
	Д гурток;
	Е факультатив;
	Ж робота з науково-популярною літературою
57. Установіть відповідність між формами та видами позакласної роботи з біології:
1 індивідуальна;	А Біологічні «КВК», «Що? Де? Коли?»;
2 групова;	Б виготовлення таблиць, моделей, обладнання;
3 масова	В натуралістичні кампанії;
	Г лекції;
	Д самоспостереження;
	Е тематичні класні години;
	Ж факультатив

58. Установіть відповідність між формами та видами позакласної роботи з біології:

1	Індивідуальна;	А Підготовка доповідей, рефератів;
2	групова;	Б конференції;
3	масова	В тижні (декади) біології; Г досліді і спостереження у природі (куточку живої природи, теплиці); Д випуск біологічного бюлетеня; Е гурток; Ж факультатив

59. Назвіть основний вид позакласної роботи з біології:

- А тиждень біології;
- Б олімпіада;
- В біологічний вечір;
- Г гурток.

60. Установіть відповідність між типами біологічних гуртків та метою їх роботи:

1	Цікавої біології;	А Поглиблення, розширення та удосконалення знань і вмінь, одержаних під час опанування шкільної програми з біології; формування та розвиток пізнавального інтересу до вивчення біології;
2	юних ботаніків (зоологів, валеологів тощо);	Б залучення учнів до вивчення біології; формування інтересу до предмета; залучення до аналітичної діяльності; розважальний та емоційний вплив;
3	юних орнітологів (ентомологів, іхтіологів тощо);	В формування практичних умінь та навичок у окремій галузі біології; розвиток уявлень про значення біологічної науки у господарській діяльності людини; розвиток творчої активності учнів та інтересу до вибору професії;
4	юних квітників (дендрологів, акваріумістів тощо)	Г формування знань зі спеціального питання або окремого вузького розділу біологічної науки; розвиток пізнавального інтересу та творчої активності учнів

61. Позначте провідні методи визначення ефективності позакласної роботи з біології:

- А бесіда, спостереження, анкетування, вивчення самостійних творчих робіт учнів;
- Б тестування, вивчення шкільної документації, спостереження, аналіз;
- В анкетування, бесіда, спостереження, аналіз;
- Г порівняння, аналіз, моделювання, спостереження.

62. Визначте зовнішні показники ефективності масової позакласної роботи з біології:

- А кількість залучених учнів;
- Б дисципліна;
- В активність організаторів;
- Г кількість схвальних відгуків.

63. Визначте зовнішні показники ефективності групової позакласної роботи з біології:

- А кількість залучених учнів;
- Б сталий учнівський склад;
- В дисципліна;
- Г колективний характер роботи.

64. Визначте показники ефективності індивідуальної позакласної роботи з біології:

- А позитивні зміни в поведінці, поглядах, знаннях та вміннях учнів;
- Б активність та бажання брати участь у заходах біологічного змісту;
- В стійке прагнення до здобуття нових біологічних знань;
- Г систематичне відвідування загальношкільних заходів біологічного змісту;
- Д успішні результати науково-дослідницької діяльності учнів.

65. Визначте структурні компоненти тижня (декади) біології:

- А теоретичний;
- Б інформаційний;
- В практичний;
- Г ігровий;
- Д аналітичний.

66. Укажіть вікову категорію учнів, охоплених тижнем (декадою) біології:

- А 5—11-ті кл.;
- Б 7—11-ті кл.;
- В 7—9-ті кл.;
- Г 1—11-ті кл.

67. Визначте мету проведення тижня (декади) біології:

- А трансформація наукових знань у практичний досвід школяра;
- Б розширення і поглиблення знань учнів;
- В активізація пізнавальної діяльності школярів;
- Г пропаганда біологічних знань;
- Д виявлення найбільш здібних учнів.

68. Визначте основні форми проведення шкільних біологічних олімпіад:

- А усна доповідь учня;
- Б захист учнівського проекту;
- В підготовка письмових відповідей на запитання;
- Г опис результатів виконання практичних завдань.

69. Укажіть місце проведення шкільного етапу учнівських біологічних олімпіад:

- А предметний кабінет;
- Б актовка зала;
- В учительська;
- Г вільний від уроків кабінет навчального закладу.

70. Укажіть кількість етапів проведення учнівських олімпіад із біології:

- А два;
- Б три;
- В чотири;
- Г п'ять.

71. Позначте найбільш масові форми підтримки диференційованого навчання:

- А гуртки;
 Б курси за вибором;
 В факультативні заняття;
 Г позаурочні роботи.
72. Установіть освітню мету курсів за вибором:
 А розвиток пізнавального інтересу, здібностей, творчої активності школярів;
 Б розширення і поглиблення знань учнів;
 В трансформація наукових знань у практичний досвід школяра;
 Г сприяння свідомому вибору шляху подальшого здобуття освіти.
73. Визначте форми навчання біології, провідною метою яких є сприяння учням свідомому вибору шляху подальшого здобуття освіти:
 А урок;
 Б факультатив;
 В гурток;
 Г курс за вибором.
74. Позначте критерій зарахування учнів до груп із вивчення факультативних курсів:
 А бажання учня;
 Б вимога вчителя;
 В рівень навчальних можливостей;
 Г здібності та нахили учня.
75. Установіть послідовність кроків, за якими здійснюється формування структури та змісту факультативних курсів:
 А діагностика пізнавальних інтересів учнів;
 Б окреслення питань, що виходять за межі навчальної програми, визначення їх спрямованості (теоретичної чи практичної);
 В зіставлення інтересів учнів зі змістом питань навчальної програми;
 Г окреслення структури та змісту факультативного курсу, складання переліку рекомендованої літератури для підготовки до занять;
 Д складання програми факультативного курсу із зазначенням тематики окремих занять;
 Е складання переліку необхідного обладнання та матеріалів, зіставлення його з реальними можливостями матеріальної бази навчального закладу;
 Ж встановлення зв'язків та визначення напрямів співпраці з науково-дослідними інститутами, лабораторіями, вузами;
 З затвердження програми факультативного курсу кафедрою вчителів природничих дисциплін та адміністрацією навчального закладу.
76. Позначте курси за вибором та факультативи, рекомендовані для допрофільної підготовки учнів 7-го класу:
 А «Латина—біологія»;
 Б «Життєво компетентна особистість»;
 В «Життя рослин»;
 Г «Біологія і комп'ютер»;
 Д «Світ кімнатних рослин».
77. Позначте курси за вибором, рекомендовані для допрофільної підготовки учнів 8—9-х класів:
 А «Латина—біологія»;
 Б «Екологія (аутекологія) рослин»;
 В «Мікробіологія з основами вірусології»;

- Г «Життя рослин»;
 Д «Біологія і комп'ютер».

78. Позначте курси за вибором, рекомендовані для допрофільної підготовки учнів 10—11-х класів:

- А «Біохімічні основи життя»;
 Б «Організм людини очима біофізика»;
 В «Основи медичних знань»;
 Г «Біологія і комп'ютер».

79. Позначте факультативи, рекомендовані для допрофільної підготовки учнів 8—9-х класів:

- А «Людина і середовище. Охорона тварин»;
 Б «Біологія і комп'ютер»;
 В «Життя рослин»;
 Г «Життєво компетентна особистість».

80. Позначте факультативи, рекомендовані для допрофільної підготовки учнів 8—9-х класів:

- А «Основи психофізіологічних знань і вибір профілю навчання»;
 Б «Еволюція систем органів»;
 В «Методи наукових досліджень»;
 Г «Мікробіологія з основами вірусології».

81. Укажіть фактори, що визначають тематику факультативних курсів певного навчального закладу:

- А нові досягнення біологічної науки;
 Б побажання учнів;
 В реальні можливості навчального закладу;
 Г досвід учителя.

82. Установіть відповідність між формами навчання біології та їх особливостями:

1 Факультативне заняття;	А Сталий склад учнів однакового віку та рівня навченості; чітко визначена часова тривалість (45 хв); постійне місце проведення; відповідність навчальному плану, програмі та розкладу;
2 лекція;	Б сталий склад учнів однакового віку та рівня навченості; тривала попередня позаурочна самостійна робота учнів із подальшим колективним обговоренням її результатів; періодичність проведення — від 1 до 3—4 разів на семестр;
3 робочий семінар;	В сталий склад учнів однакового віку та рівня навченості; відсутність тривалого підготовчого періоду; основна форма навчальної діяльності учнів — групова; три- або двоелементна структура заняття;
4 класичний семінар;	Г сталий склад учнів однакового віку та рівня навченості; проблемний характер та значний обсяг навчального матеріалу; часова тривалість варіює і залежить від віку учнів; основа побудови — інформаційно-монологічний метод
5 урок	

83. Установіть відповідність між формами навчання біології та їх особливостями:

1 Позакласна робота;	А Форма різноманітної організації добровільної роботи учнів за спеціально розробленими програмами відповідно до інтересів, побажань учнів та навчального плану;
2 позаурочна робота;	Б форма різноманітної організації обов'язкової роботи учнів поза уроком за завданням учителя практичного характеру, які обов'язково оцінюються та відповідають вимогам шкільної програми з біології;
3 факультатив;	В форма різноманітної організації добровільної роботи учнів поза уроком під керівництвом учителя для виявлення і розвитку їх пізнавальних інтересів і творчих здібностей, розширення і доповнення шкільної програми з біології;
4 курс за вибором;	Г форма різноманітної організації обов'язкової роботи учнів за розкладом за спеціально розробленими програмами відповідно до інтересів, побажань учнів та навчального плану
5 урок	

84. Установіть місце екскурсії в навчально-виховному процесі з біології:

- А метод навчання;
- Б складова методу навчання;
- В окрема форма навчання;
- Г вид однієї з форм навчання.

85. Визначте зміст пізнавальної діяльності учнів під час екскурсії:

- А спостереження;
- Б бесіда;
- В моделювання;
- Г самостійна робота.

86. Укажіть оптимальну кількість об'єктів вивчення під час шкільної екскурсії з біології:

- А 5—10;
- Б 10—15;
- В 15—20, залежно від мети та завдань екскурсії;
- Г кількість необмежена, визначається рівнем підготовки учнів, місцем проведення тощо.

87. Визначте зміст стенду у кабінеті (лабораторії) біології, з яким учні мають ознайомитися перед початком екскурсії:

- А рослини і тварини, занесені до Червоної книги України;
- Б місцеві лікарські рослини;

- В місцеві отруйні рослини, гриби, небезпечні та отруйні тварини;
- Г маршрут екскурсії.

88. Позначте спосіб збору рослин під час екскурсії:

- А руками, якщо коренева система мичкувата;
- Б лопатками або розпушувачами, якщо коренева система добре розвинена;
- В руками, а при невдалій спробі — лопатками або розпушувачами;
- Г лопатками або розпушувачами, незалежно від типу кореневої системи та її розвитку.

89. Вставте пропущені слова (словосполучення): характерними ознаками дидактичної гри є:

- ... (А) ситуації навчально-виховного характеру та прийняття навчально-педагогічних рішень;
- розподіл ... (Б) між учасниками гри;
- різноманітність рольових цілей при виробленні... (В);
- ... (Г) учасників гри, які виконують різні ролі;
- наявність спільної ... (Д) учасників гри;
- ... (Е) вироблення та багатоальтернативність рішень;
- наявність системи індивідуального та групового ... (Є) діяльності учасників гри.

90. Установіть відповідність між компонентами ігрової технології навчання біології та структурними елементами гри:

1 Мотиваційний;	А Правила гри, ігрові дії;
2 орієнтаційно-цільовий;	Б результат гри;
3 змістово-операційний;	В ігровий стан;
4 ціннісно-вольовий;	Г настанова на гру, ігрова ситуація;
5 оцінковий;	Д завдання гри
6 підсумковий	

91. Визначте основний структурний компонент дидактичної гри, що полягає в засвоєнні тих знань і вмінь, які застосовуються в процесі розв'язування поставленої грою навчальної проблеми:

- А ігровий задум;
- Б правила;
- В пізнавальний зміст;
- Г ігрові дії.

92. Дайте оцінку твердженням:

- 1 Правила, умови та обмежуючі фактори визначаються відповідно до функції кожного з учасників гри.
- 2 Усі структурні компоненти дидактичної гри взаємопов'язані і відсутність одного з них може порушити гру.

- А Обидва твердження правильні;
- Б обидва твердження неправильні;
- В правильне лише перше твердження;
- Г правильне лише друге твердження.

93. Дайте оцінку твердженням:

- 1 У кожній із форм організації навчання біології реалізуються окремі специфічні дидактичні задачі.

2 Усі форми перебувають у тісному взаємозв'язку, доповнюють та розвивають одна одну, утворюючи систему форм організації навчання біології.

- А Обидва твердження правильні;
- Б обидва твердження неправильні;
- В правильне лише перше твердження;
- Г правильне лише друге твердження.

№ з/п	Варіант відповіді
1	А, Б
2	В
3	А, Б, Г, Д, Е, З
4	В
5	В
6	А, Б
7	А
8	А
9	Г
10	Г
11	В
12	А
13	Г
14	А, В, Г, Д
15	А
16	В
17	Г
18	Б
19	А — методичних, Б — будови, В — функціями, Г — цілісності, Д — пристосуванням, Е — еволюційному, Є — сферах, Ж — біоцентризму, З — поліцентризму
20	А, Б
21	Д → В → А → Г → Б → Е → Ж → З
22	А, В, Г
23	В
24	Г
25	Б
26	А
27	В
28	В
29	Б, В, Г, Д
30	А, Г, Ж
31	1 — Б, Д, Е; 2 — А, В, Г
32	1 — Г; 2 — А; 3 — Д; 4 — Б
33	А, Г, Д, Е
34	Б
35	Б, В, Д
36	В
37	Б, В, Г
38	В, Г, Д
39	Б, Г, Д
40	А
41	Г
42	Б, Г

№ з/п	Варіант відповіді
43	Б
44	В
45	В, Г, Д
46	В
47	А, Б, Д
48	А, Б
49	В
50	А
51	Г
52	В
53	А, Г, Д
54	А, В, Д
55	Г
56	1 — В, Ж; 2 — А, Д; 3 — Б, Г
57	1 — Б, Д; 2 — А, Е; 3 — В, Г
58	1 — А, Г; 2 — Д, Е; 3 — Б, В
59	Г
60	3 — Г; 1 — Б; 2 — А; 4 — В
61	А
62	А, Б
63	Б, Г
64	А, Б, В
65	А, В, Г
66	Г
67	В, Г, Д
68	В, Г
69	А
70	В
71	Б, В
72	В
73	Б, Г
74	А
75	А → В → Б → Г → Е → Ж → Д → З
76	В, Г, Д
77	А, Б, В
78	А, Б
79	А, Г
80	А, Б
81	Б, В
82	2 — Г; 3 — В; 4 — Б; 5 — А
83	1 — В, 2 — Б, 3 — А, 4 — Г
84	В
85	А, Г
86	А
87	В
88	Г
89	А — моделювання, Б — ролей, В — рішень, Г — взаємодія, Д — мети, Е — колективне, Є — оцінювання
90	1 — Г; 2 — Д; 3 — А; 4 — В; 5 — Б
91	В
92	Г
93	Г

Рекомендована література

1. *Бондар В.І.* Дидактика. — К.: Либідь, 2005. — С. 97—131, 157—174.
2. *Верзілін М.М., Корсунська В.М.* Загальна методика викладання біології. — К.: Вища шк., 1980. — С. 178—298.
3. Загальна методика навчання біології / За ред. І.В.Мороза. — К.: Либідь, 2006. — С. 344—358, 363—386, 406—466.
4. *Зверев И.Д., Мягкова А.Н.* Общая методика преподавания биологии: Пособ. для учителя. — М.: Просвещение, 1985. — 191 с.
5. *Кизенко В.* Факультативи як засіб самовираження особистості учня // Біологія і хімія в школі. — 1999. — № 5. — С. 10—13.
6. *Мороз І.В., Гончар А.Д., Буяло Т.Є., Цуруль О.А., Фруктова Я.С.* Методика навчання біології. Практикум /

За ред. І.В.Мороза. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. — 90 с.

7. *Мороз І.В., Грицай Н.Б.* Позакласна робота з біології: Навч. посіб. — Т.: Навчальна книга — Богдан, 2008. — 272 с.

8. *Онищук В.О.* Типы, структура и методика урока в школе. — К.: Рад. шк., 1976. — 183 с.

9. *Полонська Т., Кизенко В., Лашевська Г.* Методичні рекомендації з допрофільної підготовки учнів // Біологія і хімія в школі. — 2009. — № 2. — С. 30—35.

10. Хрестоматія з методики навчання біології / Автор-укладач О.А.Цуруль. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. — С. 168—214.

11. *Шулдик В.І.* Методика організації пізнавальної діяльності школярів на уроках біології. — К.: Наук. світ, 2002. — 176 с.

Уроки біології. 10 клас. II семестр

Посібник стане у пригоді вчителям біології під час підготовки й проведення уроків у 10-му класі з тем: «Клітина як цілісна система», «Неклітинні форми життя», «Багатоклітинні організми».

Уроки розроблено відповідно до програми для рівня стандарту з урахуванням вимог до сучасного уроку біології, із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій.

Для методистів, учителів біології, студентів природничих факультетів педагогічних ВНЗ

Ольга Цуруль
Формування біологічних понять

У посібнику розглядається система понять навчального предмета «біологія», розкриваються психолого-педагогічні засади та методичні особливості формування в учнів біологічних понять: рівні, етапи та ознаки їх сформованості, провідні методи, засоби, умови успішного формування та розвитку. На прикладі біологічних понять про надорганізмені рівні організації життя розкриваються методичні вимоги до перспективного планування процесу формування біологічних понять.

Книжка призначена для студентів, учителів біології, методистів інститутів післядипломної освіти працівників освіти, викладачів педуніверситетів

З питань придбання звертайтеся до регіональних представництв або відділу продажу (див. с. 2)